

De Bonte Hen

Oliemolen de Bonte Hen werd in 1693 gebouwd. In 1846 werd de molen gekocht door oliefabrikant Crok & Laan, een bedrijf dat als onderdeel van Unilever en daarna van IOI nog steeds bestaat.

De molen bleef tot 1927 in bedrijf. Na jaren van stilstand werd in 1935 het zwaar vervallen molenlijf, de drager van de wieken, gesloopt. De molenschuur en de onderzijde van de molen bleven echter staan en werden gebruikt als opslagplaats van allerlei goederen.

In 1973 kocht De Zaansche Molen de restanten van de molen. In 6 jaar werd De Bonte Hen in fases volledig hersteld. Uniek aan de Bonte Hen zijn haar beide 17e -eeuwse oliekelders.

De Bonte Hen produceert ook vandaag de dag plantaardige oliën. Stichting De Windmolen Compagnie zorgt voor de inkoop van grondstoffen en de verkoop van eindproducten.

De molen heeft een authentieke verwarmde zolder die geschikt is om gezelschappen tot dertig mensen te ontvangen. Nadere inlichtingen zijn te verkrijgen bij De Zaansche Molen.

Attentie! U bezoekt de molen op eigen risico. Houdt uw kinderen dicht bij u en verlies hen niet uit het oog. In de molen geldt een rookverbod. Dank voor uw medewerking!

DE ZAANSCH E MOLEN

De Bonte Hen is eigendom van Vereniging De Zaansche Molen. De vereniging werd in 1925 opgericht en bezit inmiddels 13 molens en het Molenmuseum. Zij stelt zich ten doel om de resterende industriemolens in goede conditie te houden, te laten werken en open te stellen voor het publiek. Het Molenmuseum werd in 1928 geopend en toont een unieke collectie schilderijen, molenmodellen en voorwerpen die op de molens werden gebruikt: een ware wereld van windmolens. De Zaansche Molen draait voornamelijk op vrijwilligers. Zij houden de molens draaiend, plegen onderhoud en ondersteunen de molenaars. Door uw bezoek steunt u De Zaansche Molen.

Voor alle inlichtingen over onze molens en molenmuseum, openingstijden, groepsbezoek en entreegelden:

www.zaanschemolen.nl

Oliemolen de Bonte Hen
Kalverringdijk 39, 1509 BT Zaandam
Telefoon 075 6217452, email: bontehen@outlook.com

DE BONTE HEN

Oliemolen
aan de Kalverringdijk
Zaanse Schans te Zaandam

Anno 1693

DE ZAANSCH E MOLEN

De Bonte Hen in 1894

De Zaanstreek

De rivier de Zaan is de levensader van de Zaanstreek, een oud industriegebied ten noorden van Amsterdam. In de 17e en 18e eeuw kwam dit gebied tot grote bloei. De vele waterwegen maakten transport gemakkelijk en op het vlakke land stond altijd wind. Logisch dat in dit gebied windmolens verrezen. Meer dan 1100 molens hebben hier ooit hun wieken laten zwaaien. Zo ontstond het oudste industriegebied van West-Europa.

De molens verwerkten grondstoffen tot halffabricaten of eindproducten. Er waren houtzaagmolens, gerst- en rijst-pelmolens, oliemolens, verfmolens, papiermolens, tabaksmolens, mosterdmolens, cacao molens en hennepkloppers, die allemaal op grote schaal materialen bewerkten.

De meeste aangevoerde goederen kwamen via Amsterdam binnen, het grootste deel van de bewerkte materialen werd vervolgens weer in Amsterdam verhandeld.

Rond 1850 kwam de stoommachine waardoor men, onafhankelijk van de wind, onbeperkt kon produceren. Het maakte de industriemolens overbodig. Ze verdwenen in rap tempo. Rond 1880 waren er nog 280 windmolens in bedrijf, in 1920 waren het er nog 40 en vandaag telt de Zaanstreek nog maar 17 molens.

De Oliemolens

Vanaf 1600 werd een aantal molens ingericht als oliemolen. Er werd lijnolie, raapolie en hennepolie geperst uit zaden. Lijnolie wordt gebruikt in verf en lak, raapolie is geschikt voor lampolie en om in te bakken en hennepolie is de basis voor (groene) zeep. In vroeger eeuwen sloegen de molens jaarlijks miljoenen liters olie, vooral lijnolie.

Rond 1650 groeide de vraag naar olie. De molens werden groter, het aantal persbanken ging van één naar twee.

Van de 1100 industriemolens waren er 200 oliemolens.

Door de stoommachine werd de rol van oliemolens kleiner en na 1900 nam de vraag naar lijnolie af door nieuwe technieken in de verfindustrie.

Het proces van olie slaan

Via een ingenieus proces worden plantenzaden gebroken onder de zware draaiende molenstenen. Er ontstaat meel dat vervolgens wordt verwarmd op de vuister, een fornuis. Onder grote druk wordt hier in de persbank de olie uit geperst.

Het proces van olie slaan levert twee producten op: de olie en de samengeperste zaden in de vorm van een koek. Dit laatste werd verkocht als veevoer. De olie werd gefilterd en opgeslagen in de oliekelders, de veekoeken in de molenschuur. Van 100% zaad blijft circa 30 tot 35% olie over. De rest blijft achter in de vorm van de veekoek.

In de pers wordt de olie geperst uit het tot meel vermalen zaad.

De molenaars

Het werken op een oliemolen was geen pretje. Oliemolens waren dag en nacht in bedrijf en stonden alleen op zondag stil. In de molen was altijd een ploeg van 4 olieslagers aanwezig, er werd 16 uur per dag gewerkt en naar huis lopen deed men in de eigen tijd. De verdiensten waren laag, want de olieslagers stonden op stukloon: je kreeg uitbetaald naar wat je produceerde. In periodes van weinig wind werd dan ook armoede geleden.

Het lawaai in de molen maakte olieslagers al op jonge leeftijd doof. Deze beroepsziekte stond bekend als "haai-doof". De Bonte Hen is daarom niet alleen een monument van industrie en techniek, maar ook een monument voor de honderden mensen die er eeuwenlang hebben geploeterd.

